СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 195. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер 21. серпня, 1924. VOL. XXXII. No. 195. Jersey City, N. J., Thursday, August 21, 1924. THREE CENTS

Ґенерал Дос у своїй кандидатській промові виступив проти поступовців і демократів

[illegible]ВСТОН, Ілл., 19. серпня. — Нині вечером повідомлено офіціяльно генерала Чарлза Дж. Доса про іменованнє його заступником кандидата на президента републиканською партією.

З сеї нагоди виголосив він до многолюдної публики свою кандидатську промову.

В своїй промові виступив він різко проти прогресистів і їх провідника Фоллета, а також і проти демократів. Прогресистів назвав небезпечними радикалами, а демократам закинув, що не мають заяв про найважнійші справи Америки.

Натомість величав консерватизм републиканців, та підніс заслуги Кулиджа і Гюса для „розвязання" европейського питання.

КУЛИДЖ МОВЧИТЬ.

ПЛІМОТ, Вермант, 19. серпня. — Сьогодня вечером президент Кулидж слухав разом з родиною промови Доса на радіофоні.

Про неї він нічого нікому не хотів сказати. Навіть не сказав, чи подобалась йому, але зараз пішов спати. (Кулидж не хотів, аби Дос був його заступником).

ЕДИСОН ПРО КУЛИДЖА.

ПЛІМОТ, Вермант, 19. серпня. — Сьогодня відвідали тут президента Кулиджа, Генрі Форд, Томас Едисон і Гарві Файрстовн.

При сій нагоді Едисон сказав, що Кулидж буде вибраний президентом, якщо буде далі мовчати.

ПРОМОВИ ДЕЙВИСА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 19. серпня. — Демократичний кандидат Джан В. Дейвис виголосить в пятницю, 22. с. м., другу важну промову в Сі Ґерт, Н. Дж., на принятю у ґовернора Ню Джерзи, Силзера.

Приятелі Дейвиса, котрі вже читали сю промову, кажуть, що він нею перевисшив свою першу програмову промову.

В пятницю, 26-ого с. м., виголосить Дейвис третю промову в Коломбос, Огайо, на огайській стейтовій демократичній конвенції.

ЛА ФОЛЛЕТ ЩЕ ЖДЕ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 19. серпня. — Кандидат прогресистів Ла Фоллет виступить зі своїми кандидатськими промовами аж в половині вересня с. р.

ПОСТУДЕНІЛО.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 19. серпня. — Нині було постуденіло в Ню Йорку і в дальшій околиці.

Рано термометер показував 56 степенів, а в день 64.

Се був найхолоднійший день 19-ого серпня від 28 літ.

З ЦЕНТА МІЛІОНИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 18. серпня. — З нинішним днем нюйорські доставці молока підвисшили його ціну о 1 цента на кварті.

Проти сього виступили деякі одиниці, кажучи, що се непотрібний додаток, обчислений тільки для зиску доставців.

Нюйорчани споживають 5,000,000 кварт молока денно, так сей додаток винесе денно $50,000, а $18,000,000 річно.

ЛИШИВ $40,000 СВОЇМ ТОВАРИШАМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 19. серпня. — Недавно помер тут клерк і післанець аптики у готелі Волдорф Есторія, Артур Февлер. За 15 літ служби він зложив $40,000, а що не мав родини, оставив сю суму до розділу між 40 робітників з готелю Волдорф Есторія, з котрими працював і котрих знав.

СЕСТРІНОК ЦАРЯ ПРАЦЮЄ В НЮЙОРСЬКОМУ БАНКУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 19. серпня. — В Нешенел Американ Бенк при 8 Вест 40—овій улиці працює князь Дмитро Романів, син великого князя Александра Романова і великої княгині Ксені, рідної сестри царя Миколи II. Він працює яко звичайний клерк.

Батьки його живуть в Парижі від 1917 року, а він робив на фармі в Данії, відки прибув за порадою приятеля до Америки, де тому три місяці дістав джаб у банку. В банку з нього задоволені.

Він каже, що не гадає оставитись в Америці, але вернеться до Росії, як тільки там настане зміна.

ЧОКОЛЯДОВИЙ ХЛІБ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 19. серпня. — Міністерство хліборобства випробувало печенне хліба з коков (з якого робить чоколяду).

При печенню хліба додається 10-у часть муки. До коков додається теж цукру. Хліб має добрий смак, є поживний і держиться свіжий довший час. Кольор має темно-брунатний.

НОВИЙ МІСТ ЗА $4,000,000.

ПЕРТ ЕМБОЙ, Н. Дж., 18. серпня. — Департамент шляхів стейту Ню Джерзи на спілку з федеральним бюром публичних доріг будують тут міст через залив Реретен.

Міст буде майже милю довгий, а буде коштувати $4,000,000. Весь буде збудований з цементу, а дороги на ньому будуть виложені асфальтом.

ВІДБУДОВА ФРАНЦІЇ.

Відбудова зруйнованих французьких територій іде швидко в перед. З 3 міліони гектарів знищеної землі війною, лишилось знищених ще 55.000 гекторів. З 745.000 знищених домів відбудовано вже 598.000 з 22.900 фабрик направлено 20.500. Промислове населення, яке в серпні 1914 р. числило 4.6 міліонів, нині рівнається 4.2 міліонів, головно завдяки зростові приїзжих.

ВИНАХОДИ ПЕТЕРБУРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

По звідомленням петербурських часописів, робітники тамошних фабрик винайшли ріжні зовсім нові машини. І так один робітник сконструував нову ткацьку машину, инший уліпшив машину для артистичної обробітки дерева. Залізничий робітник Ґромов придумав прецизний апарат для точного обчислювання сили тягарового двигання. Богато инших робітників працює над дальшими винаходами. Для цього помагає їм влада.

ЩАСЛИВИЙ КРАЙ.

Се Данія, яка повідомила Лігу Народів, що має намір знести всю збройну силу. З війська та маринарки залишиться лише 7,000 людий у поліційному корпусі. Продаж військових будинків і теренів дасть Данії змогу сплатити довги, а буджет держави зменьшиться на 50 міліонів корон.

АРЦИБАШЕВ ПРОТИ ПИСМЕННИКІВ - БОЛЬШЕВИКІВ.

Арцибашев, (автор славнозвісних повістей: „Санін", „Завість", „Міліони" і ин.) виступив із гострою критикою проти всіх цих писменників у Росії, котрі пішли на службу большевицького правительства. Каже, що всі російські писменники, які шанують свою честь, покинули рідний край, бо не хотіли запродати своєго пера. Відвернулися від совєтської Росії писменники й артисти, які мають справжній талант: Андрієв, Купрін, Бунін, Мережковський. Навіть Горкий втік пізніще, коли переконався, що надужили його назвища для пропаґанди кличів, з якими не міг солідаризуватися. Осталися лише писменники слабшого таланту й футуристи, котрі думають, що вони великі. Одначе твори футуристів не стрічаються з признанням і ніхто їх у Росії не розуміє і не читає. Ціла ця фалянґа, оплачувана і перекуплювана мусить обовязково творити в большевицькому дусі. Талановитий поет, Олексій Блок, остав але не видержав під большевицьким правлінням і приневолений творити [illegible] міністра просвіти — почав голодівку і помер. Пильняк, Іванов, засаджені в резиденції Троцького, одержали високі платні, дано їм до розпорядимости богату накладню й одержали приказ „сотворити пролетарську літературу. Змобілізовано цілий штаб графоманів, а ці два редагували нову бібліотеку повістей, брошур, поезій.

Арцибашев кінчить словами: „Настане час, коли ці всі писменники підуть під громадянський суд".

УНІВЕРСИТЕТ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Краківський „Час" з 31. липня с. р. подає з Варшави:

„Поміж проектами, які передала рада міністрів поодиноким міністерствам, находиться законопроект про український університет. Проект сей передбачує дві фази в цілій справі: тимчасовий осідок університету і сталий осідок. З метою скорого урухомлення факультетів тимчасовий осідок вибрано би при одному з істнуючих університетів. Сталий осідок університету мав би бути на терені Східної Галичини (Львів, Станиславів, Галич). Проект має бути предложений соймови в перших днях осінної сесії".

МОВЧИ І ПОТАКУЙ!

На льондонській конференції позволено взяти участь і Румунії. (Польщі не допущено на цю конференцію через те, що вона, як пише краківський „Час", не веде самостійної політики). Однак Румунія, хоч і бере участь в конференції, то все таки не має права забирати голосу, а через те не маючи ніякого авторитету, не може мати ніякого впливу на перебіг нарад. Румунія хотіла навіть внести протест проти такої несправедливости, але боялася тай не внесла бо з панами не варта зачинати.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ І СМЕРТНІ ПРИСУДИ У РОСІЇ

По найновіщим звідомленням із Москви, совєтська влада останніми часами арештувала 264 людей. З цих один є визщий совєтський урядник, богато торговців і 21 національних економістів. Двох лікарів і девять учителів присуджено на смерть. І з арештованих 79 заслано на Сибір, а 164 увязнені під гострою контролею у Москві. Ці гострі міри пороблено тому, що лівому крилу вдалося взяти верх у совєтській владі.

ШКОЛА НА УКРАЇНІ.

Підставовою школою на Україні є „семилітня" трудова школа. Однак такі „семилітки" істнували доси по містах а сільська дітвора мусіла вдоволятись наукою в звичайних 4-кл. сільських школах. Такий стан річей кривдив незаможну сільську молодь — і це добре зрозуміла компетентна шкільна влада. Щоби запобігти лиху, винесено постанову перевести семилітки, як підставові, тим школи Радянської України на село; рахуючи не менше одної школи на район та зорганізувати при них інтернати для дітей незаможнього селянства.

На всеукраїнському зїзді старших губерніяльних інспекторів винесено тдаку постанову:

„Семирічні школи треба розподілити між містом і селом так, щоб вони обслугували незаможницькі елементи села, в кожньому разі в районі має бути хоч одна повна семирічна школа. Для цього призначається потрібні на це кредити".

Коли взяти на увагу високий рівень таких семирічних шкіл, то можна бути певним, що ці школи причиняться до немалого піднесення культури на укр. селі.

КОМУНІКАТ ТІСНІЙШОГО НАРОДНЬОГО КОМІТЕТУ.

Тіснійший Народний Комітет у Львові на засіданні дня 15. липня 1924. р., вислухавши звіту д-ра Олександра Марітчака, відпоручника Української Народньої Трудової Партії, з перебігу Зборів Унії Товариства Ліґи Націй в Ліоні, приняв такі рішення І. Т. Н. К. одобрює зголошене делеґатами Західно-Українського Товариства Ліґи Націй д-ром Романом Перфецьким і Антоном Петрушевичем та длеґатом Української Народньої Трудової Партії д-ром Олександром Марітчаком виступлення Зах. Українського Тов-а Ліґи Націй з Унії Товариств Ліґи Націй.

Премієри стейтів Німеччини невдоволені з лондонського договору з аліянтами.

БЕРЛІН, 19. серпня. — Німецький канцлер др. Вільгельм Маркс скликав усіх премієрів німецьких стейтів на федеральну раду у справі умови про введенне в житте пляну Доса.

Премієри висловили своє невдоволенне з пляну і з умови, вважаючи їх некорисними для Німеччини. Найгірше їх вразила згода премієра Маркса на те, щоби Французи ще держали окупацію Рурщини цілий рік. Вони кажуть, що Маркс не повинен був у сьому уступити Ерріотови.

Одначе мимо сеї критики федеральна рада приймає плян з умовою, бо не хоче робити трудностий федеральному правительству, а знає, що воно не мало іншого виходу.

Федеральна рада і парлямент мусять спішитись, бо лондонську угоду мають приняти до 30-ого с. м.

НАЦІОНАЛІСТИ ХОТЯТЬ РОЗБИТИ ПАРЛЯМЕНТ.

БЕРЛІН, 19. серпня. — Німецькі націоналісти не хотять за ніяку ціну допустити до принятя парляментом лондонської угоди премієра Маркса з аліянтами.

Вони готові навіть розбити парлямент, себто спонукати правительство, щоб розвязало парлямент, аби тільки не принято пляну Доса і програми лондонської конференції.

Та Маркс все ще має надію, що при помочі своєї більшости в парляменті переможе націоналістичну опозицію.

ФРАНЦУЗИ НЕВДОВОЛЕНІ З МЕКДАНЕЛДА.

ПАРИЖ, 19. серпня.— Французи знову найшли собі одного чоловіка, на котрого хотять переливати свій гнів. Се британський премієр Мекданелд. Французи люті на нього за лист, який він написав до премієра Ерріота, у якому взиває Францію, щоб покинула німецьку Рурщину ще заки мине умовлений рік. Французи вважають сей лист неприязним виступом Англії супроти Франції і крайні французькі націоналісти хотять сю справу видвигнути в сенаті і в палаті послів у четвер, 21-ого с- м., коли там промовляти-ме Ерріо про справу лондонської умови з Німеччиною.

АЛІЯНТИ ХОТЯТЬ ЗАМАНИТИ АМЕРИКУ.

ЛОНДОН, 19. серпня. — По тутешній конференції відбудеться міжаліянтська конференція для справи довгів у Парижі. На сю конференцію Америка не вишле делеґата, а лише глядача.

Найбільше інтересується сею конференцією Англія, бо їй винні аліянти 5 мілярдів долярів воєнного довгу, Франція й Італія по два мілярди, а Бельґія один. Англія хоче з того стягнути 4 мілярди, бо тільки винна Америці і хотіла-б стягненими ґрішми заплатити свій довг, а 1 мілярд готова відписати.

Зновуж Франції се не подобається. Вона хотіла-б, щоби Америка подарувала всім аліянтам всі довги. Тоді подарувала-б і Англії 4 мілярди долярів і уможливила-б їй подарувати другим аліянтам увесь довг.

Одначе американське правительство не хоче. Воно не хоче дарувати аліянтам гроший, бо вони і так всі свої засоби не вживають на корисні річи а на війну, а знову Англії не хоче дарувати, бо вона добровільно сплачує свій довг і щорочу присилає сотки міліонів долярів, які побільшують приходи у федеральному буджеті Злучених Держав.

Та Французи не тратять надії на заходи у Вашинґтоні. Вони вірять, що Америка з любови до Франції таки остаточно подарує аліянтам воєнні довги і тимсамим здійме з плечий Франції 2-мілярдовий довг в Англії. Тому вони хотять конче стягнути до Парижа делеґатів американського правительства і подбати, щоб вони мали право офіціяльно заступати і заявдятись на новій конференції в Парижі у справі міжаліянтських довгів.

Але се буде дуже тяжко, бо американське правительство дуже береже́ться аліянтських нарад, особливо коли нарада іде про дарованне аліянтам гроший.

КАЖЕ, ЩО ВІЙНУ ВИКЛИКАНО ШАХРАЙСТВОМ.

ВІДЕНЬ, 19. серпня. — Австрійський полковник Зеліґер, котрий був в 1914 році шефом пресового бюра міністерства війни у Відні, описує в тутешньому дневнику „Вінер Таґблят" як виключено тому 10 літ світову війну.

Він пише, що при кінці липня, 1914 року, коли заносилось на війну Австрії проти Сербії, старий австрійський цісар Франц Йосиф заявив, що не підпише виповідження війни Сербії. Тоді австрійсько-угорський міністер закордонних справ граф Берхтольд показав цісареви телеґраму, в якій було сказано, що Серби напали на Боснію та, що у борбі в Боснії згинуло 400 жовнірів. На се сказав цісар Франц Йосиф: „Коли вже так богато крови пролито, то війна неминуча". І по сих словах підписав виповідження війни.

Одначе се був обман. Поправді тоді на границі Боснії згинуло тільки 4 особи, але цісаря обдурено, щоб виповів Сербії війну.

БОЛЬШЕВИКИ ЗНОВУ ДІЛЯТЬ „СОВЄТСЬКИХ" ГОРОЖАН НА КЛЯСИ.

МОСКВА, 19. серпня. — Большевики знову привернули поділ особових поїздів на кляси.

Сі „кляси" вони були скасували в 1917 році, а тепер привернули їх наново і таксамо ціни за зелізничі тікети назначено після кляс.

Imperfect in original

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Single copies 3 cents		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи“: 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

САМОДУРСТВО.

Самодурство — се угода лондонська, між аліянтами і Німеччиною.

Аліянти погодились з доброї волі — приймати від Німеччини гроші і держати свої війська на її території, а Німеччина, теж „добровільно“, погодилась платити аліянтам гроші і терпіти окупацію.

На знак згоди ще й за почином англійського премієра Мекданелда німецький премієр Маркс стиснув руку французького премієра Ерріота.

Се було довершення самодурства, бож наділі увесь світ знає, що ані згоди ані доброї волі між Францією і Німеччиною нема. І також цілий світ легко може догадатись, що собі в душі думали Маркс та Ерріо, коли подавали і стискали собі руки.

Світ знає, що пісня „Мир вам браття, всім приносим“, яку співала лондонська конференція під батутою Мекданелда, була співана на фалшиву нуту. І ті, що співали, цілком що іншого думали аніж співали.

Що думали аліянти, коли давали Німцям плян Доса і казали підписати програму введення його в життє до 24 годин? Чи думали про любов ближнього і про мир?

Вони думали, якби то так з Німця шкуру здерти, щоб і вовк був ситий і коза сиділа тихо.

Вони казали до Німця:

— Дай нам гроший! Як не маєш на початок, то ми тобі позичимо на 14% або й висше. А як будеш отягатись, то ми тебе змусимо військовою силою до згоди! Се говоримо в імя добрих взаємин і мира!

Німець давнійше не був дипльомат і просто з моста відповідав: „Деруни, за що вам платити? Не дам, бо не маю, а якби й мав, то не дам!“ Тепер же по аліянтському зразкови, перебувши добру школу версайську і рурську, Німець став дипльоматом і каже:

— Хочете гроший? Добре! Все дамо, що маємо. Се-ж зрозуміла річ, ви потребуєте і вам належиться! Хочете $650,000,000 річно? Ми не маємо, але дамо, дамо останнє! Хочете, аби ваше військо у нас далі лишилось? Ол райт, просимо дуже! Ми все приймемо в інтересі згоди і мира! Хочете підписати? Добре! Хочете стиснути руки? Добре! Таж ми сусіди, а тепер приятелі і майже союзники!

Маркс і Ерріо хотіли сміятись, як подавали собі руки, бо вони на самодурстві добре вже розуміються і його читали собі взаїмно з очий, але гадали собі, що чей широка публика прийме самодурство не як самодурство, а як дійсний знак любови двох народів, знак згоди і знак мира.

Бо самодурства і дурення має прецінь треба в політиці передівсім. Се перший пойнт для успіху політики.

Але прийде — час.

Час виявить самодурство і виявить неодмінну правду:

1. — Що Франція при помочі помічників обкроїла Німеччину, щоб її знищити економічно і політично.

2. — Що Франція напала військом чорним і білим на Німеччину, щоб зробити „голдап“ і здерти з неї все, що має.

3. — Що до помочі війску тепер вживає дипльоматії.

4. — Що Німеччина голодна і безборонна і не має гроший для Франції, але на „голд ап“ підпише плян Доса так як і версайський „мировий“ договір.

5. — Що плян Доса стільки варта що і версайський договір.

6. — Та що Німеччина настільки схитріла, що „мовчить а все знає“ і приймає аліянтську диктатуру, а рівночасно готова вижидає зміни, вижидає освободження з аліянтського ярма. Може тоді освободиться теж і з теперішнього самодурства.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Постарайтеся негайно і питайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже свій обовязок, чи заплатили національний довг!

З діяльности Українського Соймового Клюбу у Варшаві.

(Інтерпеляції.)

Ломання законів.

1. Посла С. Козицького і тов. до міністра спр. внутрішних щодо катування семи поліціян разом з комендантом на постерунку державної поліції у Клевані (на Волині) селянина Петра гомона зі села Орусева (пов. Рівне).

2. Посла С. Козицького і тов. до міністра рільництва і державного майна щодо заборони приготовлення селянам у селі Мокре топлива, за яке вони вже заплатили.

3. Посла Підгірського і тов. до міністра справедливости в справі політичних вязнів Українців, що мучаться у слідчому арешті в Бережанах. Деякі з тих вязнів сидять вже більше року і не можуть діждатися акту обвинувачення. Інтерпелянт, навівши масу яскравих фактів надужиття, запитує міністра справедливости чи готовий він відповідно повчити прокураторські уряди і суди про те, щоб арештованим негайно доручувано акти обвинувачення. Чи міністер має намір звернути особливу увагу на вязницю у Бережанах і усунути там всі надужиття? Чи потягне до відвічальности винних?

4. Внесок послів українського клюбу в справі доповнення регуляміну соймових нарад. Недавно почав маршалок сойму інтерпретувати 25. арт. регуляміну соймових нарад у цей спосіб, що його обовязком є цензуровати промови, внески та інтерпеляції послів. Він зажадав, щоби в інтерпеляціях про конфіскати непольських газет сконфіскувані статті виголошувано у польському перекладі. Таким чином маршалок ломить звичай, що панував у соймі вже півтора року, згідно з яким конфіскувані статті цитовано в інтерпеляціях на тій мові, якою вони були написані. Посли українського соймового клюбу боронять у внеску півторарічного звичаю, що згідно з думкою маршалка наслідком півторарічної тактики стала правилом, заявляються проти того, щоби при одному регуляміні примінювано дві ріжні методи до українських і польських газет та взивають на кінець сойм ухвалити: Взиваєтся регуляміновую комісію доповнити відповідно регулямін соймових нарад у справах, що торкаються посольських інтерпеляцій.

5. Посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі розпорядку кураторії львівського шкільного округа з дня 3. квітня ц. р. ч. 147, що наказує не вповняти учнів доповняючих промислових курсів УПТ у Львові. Інтерпелянти питають міністра: що спричинило такий розпорядок львівської шкільної кураторії? Чим оправдує міністер той генеральний похід кураторії на українські школи. Що думає зробити, щоби УПТ мало змогу надалі вести доповняючі промислові курси?

6. Посла Серг. Козицького і тов. до міністра освіти в справі відібрання права прилюдности приватній дівочій гімназії УПТ. у Станиславові і в справі заборони вчити в тій гімназії професорам державної української гімназії в Станиславові.

7. Посла С. Козицького і тов. до міністра освіти в справі закриття української приватної чотирокласової школи УПТ в Городку Ягайлонськім.

8. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішних справ і державного скарбу в справі негайної допомоги потерпівшому наслідком злив і градобоїв населенню Дубенського повіту на Волині і Яворівського повіту у Східній Галичині шляхом звільнення пошкодованих від податків і наділення їх грішми та натураліями.

9. Посла дра Дмитріюка і тов-шів до міністра внутрішних справ і справедливости в справі протизаконних знущань коменданта постерунку державної поліції та його заступника в Дивіні Кобринського повіту над селянами того містечка Якимом Крачком і Харлампієм Скращуком за те, що святкували православне свято і не хотіли йти на лови вовків, які уряджувала влада.

10. Посла Козицького і тов. в справі грошевих кар на господарів за псів, яких вони держать для охорони господарства.

З діяльности клюбу УСДП.

11. Інтерпеляція посла Приступи з клюбу УСДП і товаришів у справі повороту до краю студентів Українців і Білорусинів, що перебувають за кордонами Польщі, та в справі визнання їхніх закордонних студій.

Польська влада не лише не визнає таких студентів, що покінчили їх на закордонних університетах, але й не дає дозволу на поворот до краю. Рівночасно вона переслідує приватний український університет у Львові, не щадячи ні професорів ні студентів. Інтерпелянти домагаються видавання дозволу на поворот до краю і признання закордонних студій.

УКРАЇНІЗАЦІЯ РАДЯНСЬКИХ УСТАНОВ.

Українізація радянських установ на всьому терені України поступає скорим кроком вперед. Уряд і поодинокі установи не щадять труду і гроша, щоби це діло довести до успішного кінця.

В Київщині українізація установ почалася в серпні минулого року. По всіх державних установах, відділах Губерніяльного Виконавчого Комітету і т. д. зорганізовано курси українознавства. На цих курсах викладається українську мову, економ географію України, українське красне письменство та українське мистецтво.

Під цю пору в самому Києві при 51 установах істнує 116 курсів українознавства, кількість співробітників 15 державних установ, які вчаться на курсах досягає 1300 осіб. Не українізовано ще вповні біля 25 проц. урядовців. Зараз на курсах переводиться складання іспитів. Доси зложило вже 400 службовців Губерн. Викон. Комітету. В вересні місяці скінчиться перший курс, а після цього пічнеться другий вищий курс.

Найкраще переводиться укр. в таких установах. Губерн. Викон. Комітету, шкіряний трест, губ. фінансовий відділ, державні банки, міліція, земельне управління і народня освіта. Наведені установи українізовані майже в цілости.

ПОДЯКА

Rochester, N. Y., Aug. 3, 1924.

Я низше підписаний складаю сердечну подяку за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі $50.00. Дякую Головним Урядникам У. Н. Союза, як також місцевим Урядникам від. 217 Бр. Йосафата, в Рачестер. Желаю дальшого розвою і добробуту У. Н. Союзови і відділови 217.

Михаїл Валовчак, член 217 від.

ПОРОЗУМІННЄ З МАРСОМ.

Дня 22. серпня у „небесних сферах“ станеться велика подія: планида Марс підійде до землі так близько, як це трапляється тільки один раз на сто літ. Не треба, однак, занадто по-земному розуміти слово „близько“: між землею та Марсом все ще зостанеться віддалення у 56 мілїонів кільометрів. Але близче вже ніяка планида до землі не підходить.

Учені цілого світу хотять скористуватись цею нагодою, щоб установити яке-небудь сполучення з Марсом. Вже давно астрономи запевняють, що на Марсі мешкають живі істоти, але довести це вони досі не спромоглись. У багатьох фантастичних романах можна прочитати, як „Марсіяне“ слустились на землю або як люди землі дістались на Марс. Та фантазія все лишається фантазією, ніхто досі не довів, що на Марсі взагалі може існувати якесь живе життя.

Найцікавійшою спробою порозумітися з Марсом буде без сумніву та, коло якої захожується славний винахідник радіографії **Марконі**. Спроба полягає в тім, що на вершку одної з найвищих альпійських чір, на **Юнгфрау**, буде поставлено величезні ацетиленові лямпи, які мають силу 2 квінтиліонів свічок. Розріджене повітре довкола вершка гори буде вжите, як величезне зеркало, щоб таким чином побільшити силу світла. Цими лямпами дано буде в напрямі марсу певні сигнали, й коли на Марсі живуть люде, то є надія, що вони дадуть на це відповідь.

Поруч з цими світляними сигналами Марконі подасть сигнал по радіо. Для цього на вершку Юнгфрау будується радіо-стація, яка зможе висилати Герцові хвилі на 15 тисяч метрів довжини.

На острові **Ямайка** працює в тім самім напрямі **проф. Пікерінг** з Мондвільської обсерваторії. Він спеціяльно цікавиться **каналами**, що показуються на поверхні Марсу. Одні учені кажуть, що то водяні канали, инші знов твердять, що то крижані поля, а проф. Пікерінг запевняє, що то величезне багнисько, яке наче поясом охоплює платиду. Щоб довести справедливість своєї теорії, проф. Пікерінг зладив особливий фотографічний апарат, яким він сподівається добути з Марсу кращі та ясніщі фотографії від усіх дотеперішніх.

В англійських великих обсерваторіях, що містяться у **Грінвічі та Девоншірі**, приладжуються велитенські рефлектори, які пішлють своє яскраве проміння назустріч Марсови.

Славний французький астроном **Каміль Флямаріон** їде до **Чілі** (Полуднева Америка). Там він поставить свій далекогляд над входом у глибоку копальню, а сам сидітиме під землею й звідти оглядатиме планиду. Він є тої думки, що глибока яма послужить природним продовженням рури далекогляду й тим значно побільшить силу його зору.

Неймовірні люде посміються собі з цих заходів і пророкують їм певне фіяско. Инші знов кажуть, що краще людям і народам землі перше порозумітись між собою, щоб один другого не гриз і не поневолював, а тоді вже шукати порозуміння з населенням инших планид. У кождім разі нагорода в 100.000 франків, яку полишила пані Гузман французькій академії наук для того ученого, що „знайшов би сполучення з якою-небудь иншою планидою, крім Марсу“, ще мабуть довго не буде нікому видана. Пані Гузман, очевидно, гадала, що з Марсом буде дуже легко порозумітись. Але в дійсности це не так просто!

ЧОМУ МОВЧИМО?

На поклик Обєднання, щоби американські Українці дали фінансову поміч на висланнє делєгації до Женеви, щоби там вчасі Збору Ліги Народів (на другий місяць) запротестувала проти польської окупації і неволі на Західній Україні, відізвалось лише кілька громад і одиниць. А решта мовчить. Мовчить кількасот українських громад в Злучених Державах, і таксамо кількасот в Канаді.

Чи се значить, що вони вдоволені тим станом, який є на Західній Україні, і тому мовчать?

Ні, не так! Причин мовчанки є чимало, але ми тут вкажемо тільки на три.

1. — НЕДОВІРЕ ДО АЛЯНТІВ. Українці перестали вірити аліянтам і навіть не хотять до них посилати протести.

2. — МАЛОЗНАЧІСТЬ ПРОТЕСТУ. По страті великої української держави з 1918 року Українці вважають, що протест проти польських переслідувань для них замаленька річ.

3. — БРАК ВИТРИВАЛОСТИ в боротьбі.

Щодо недовіря до аліянтів — то воно зовсім оправдане і зрозуміле. Але мимотого ми повинні протестувати. Навіть хотяй знаємо, що аліянти наші вороги і нас не вислухають, ми повинні вислати їм протести. Ми повинні їм отверто сказати думку нашого народу про них, але таки запротестувати, щоби світ знав, що Українці не раби і не стерплять неволі.

Малозначність протесту теж можна признати. Але треба знати, що найбільші і наймогучійші держави НЕ МАЛОВАЖАТЬ ТАКИХ МАЛОЗНАЧНИХ ПРОТЕСТІВ. Іноді такий малозначний протест може мати величезне значіннє.

Брак витривалости в боротьбі — се наша недобра признака. Її треба поборювати і таки конче треба побороти у нас і серед нас, бо в недалекій будучині се може зашкодити українській нації, а натомість витривалість в боротьбі може бути одинокою підоймою для довершення побіди.

Лише сій витривалости Серби, Болгари, Чехи, Литовці і навіть Жиди, завдячують, що виборoли собі свої власні держави.

Витривалість у боротьбі таксамо увінчає і змагання Українців — у самостійній державі.

Але податись раз, два, чи три — се значить зломити свою боротьбу проти ворога, розуміється, з користю для ворога, котрий ніколи ні на хвильку не подається.

Тому скритикуймо себе самі. Скажім собі правду, що до наших душ хвилево закралась байдужність і навіть легковаження державницької боротьби нашої нації — і негайно завертаймо на той шлях, яким ішли другі нації, котрі вже нас трохи випередили бодай щодо часу зорганізовання своїх самостійних держав.

Для сеї зміни треба обнови духа і зрозуміння ролі одиниці і громади в таку пору як сеся у боротьбі за власну державу.

Чи минули ми сю нагоду протесту у Женеві? Може ще ні? Може ще Обєднанню вдасться щонебудь зробити, як наша громада в останню мінуту допише жертвами. А зрештою, не зашкодило-б, якби вчасі Збору Ліги Народів вислано і відсі та з Канади відповідні протести від поодиноких громад.

А позатим? Мимо сей епізод за науку, що байдужністю шкодимо свому народови у його важкій боротьбі проти Польщі, і киньмо байдужість, а приєднаймо до спільної боротьби зі старим краєм проти вікового ворога — Польщі.

ОДНА СТОРІНКА ФАШИСТІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ.

Реформа шкільництва.

Читачам нашої газети вже відомо, що після трагічної і загадкової смерти соціялістичного посла Маттеотті наступив крах фашизму в італійській публичній опінії. Наслідки події були такі, що всі фашистівські міністри кабінету Муссоліні були примушені оставити залишити свої високі становища. Лишився один Муссоліні на старому становищі.

Ми хочемо зачепити тут лише одну ділянку фашистівського державного будівництва, щоби й наша читаюча публика змогла собі виробити краще поняття про ту щойно недавно минулу доуу італійської політики, де всі ділянки державного життя носили тавро фашистівської революції, розмаху, енергії і неприеднаної безкомпромісовости.

У першому чисто фашистівському кабінеті Муссоліні, міністром освіти був видатний італійський сучасний учений та фільософ Джіованні Джентіле. Він перейшов із табору лібералів до фашистів. Цій політичній метаморфозі трохи в Італії дивувалися, але ніхто не посуджував міністра, відомого фільософа в нещирости. Ніхто рівнож не мав і тіні підозріння в тому, щоби Джентіле був якнебудь замішаний у аферу з Маттеотті. І не зважаючи на це все, міністер освіти уступив.

Італійське міністерство освіти під проводом Джіованні Джентіле проявило найбільше праці, вложило в неї найбільше енергії, та було найбільш революційним з усіх міністерств. Чому воно так склалося? Ось на це й постараємося дати відповідь.

Треба вказати на ту обставину, що до часів Джентіле в літописах італійських народньої освіти було мало світлих сторінок. Вже сама початкова освіта, хоча згідно з законами загально обовязуюча, проводиться дуже недотепно і до цього часу — передовсім у полудневій Італії — відсоток неписьменних. Ще гірше поставлена в Італії справа зі середньою школою. Вона має чимало найріжноріднійших типів, але всі вони без вимку стоять на дуже низькому ступіні, так, що батьки волять звичайно посилати своїх дітей до приватних католицьких шкіл, які є зразковими. Роблять це навіть родичі соціялісти та анархісти. А вже цілковиту порожнечу уявляє собою більшість італійських університетів. Що до числа — то Італія має їх чи не найбільше пропорціонально до свого населення, бо на 38 міліонів населення аж 18 університетів. Багато з них походить ще з часів Відродження і давнійше. Тепер являються вони сумними останками давної величі. В багатьох з них зберіглося два, а подекуди лише один факультет з невеликою скількістю професорів і студентів. Наука в них стоїть дуже низько.

Всі ці недостачі, в усіх типах шкіл, бажав усіми силами усунути Джентіле. Він взявся за діло дуже енергічно. Богато вчителів, що не відповідали своєму завданню, позвільнювано. Введено суворі іспити до середніх шкіл. Збільшено вимоги до учнів і учителів. Богато учнів мусіло повторювати кляси. Наприклад середні школи, які підлягали з двох типів, що відповідають нашим клясичним гімназіям і реальним школам. Очевидячки, що така суворість зразила до всіх реформ батьків. Родичі почали нарікати на фільософа міністра освіти та почали відмовляти йому давних бути таким міністром. Одначе все це не зражувало невтомного реформатора.

Найбільшою його мрією була ґрунтовна реформа високих шкіл. Джентіле бажав шляхом енергійних та основних реформ піднести університети на висоту німецьких. На жаль, це йому не вдалося, бо відома афера з Маттеотті спричинила і його уступлення. Навіть всі його політичні противники признавали йому велику рацію у започаткованих реформах і цінили та подивляли його енергію та ініціятиву. Одначе загал віддихнув, з полекшою, коли він уступив. Родині жалували занадто своїх дітей, боялися, що реформи впливуть відємно на їхнє здоровля і т. д., бо реформи передбачували і практично проводили в життя невідомі до цього часу в Італії вимоги до учнів і вчителів.

Наслідник Джентіле маркіз Казаті з Міляна вже почав касувати деякі реформи попередника. При цьому його опінія не зважаючи на те, що таким чином італійське шкільництво знов покотиться по похилій площі. З цього виходило би, що не все „vox populi" є рівнозначним з „vox dei".

Ця одна сторінка фашистівської праці дає нам змогу вглянути в той недавний великий варстат перебудови Італії, що мала її повести на шлях розвитку.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ В ПЕТЕРСОН!

В сю неділю, 24. серпня буде в Петерсон, Н. Дж., **українське віче для протесту проти польської окупації українських земель і проти польської політики на тих землях.**

Віче буде в литовській парохіяльній галі при 147 Монтгомері Ст. о 3-тій годині сполудня.

Запрошується до участи всіх Українців і Українок з Петерсон і околиці. 195-96 Комітет.

ЗАКЛИК ДО ОДНОСІЛЬЧАН З ЛИПИЦІ ДОЛІШНОЇ.

Рочестерський Комітет будови Народного Дому в Липиці долішній одержав від виділу Просвіти в Липиці слідуючого листа:

Липиця Долішна, 17. червня, 1924.

Шановні Товариші.

Ваше письмо з 10. мая ми одержали 7. червня і відчитали в Читальни в присутности всіх членів. Воно додало нам заохоти до дальшої праці, яку нам утрудняють ріжні перешкоди звязані з теперішним лихоліттям. Та мимо того робота йде. Тепер саме лупаємо камінь на фундамент, який хочемо як слід вимурувати, бо від того залежати-ме тривкість цілого будинку.

Тішись на сце, що Ви Товариші додержуєте своїх обітниць, та що теж розумієте, що нас, галицьких Українців з ярма зможе вивести лиш знанне і освіта. Цей власний Народний дім, котрий ми ставимо з Вашою помічю саме має бути пристановищем для наших сільських освітних організацій. А за Ваші поміч ми можемо Вам лиш подякувати — віддячитись зможуть щойно будучі покоління. Вони добуваючи знання та організуючись в тім домі з роду в рід будуть памятати, що цей дім збудували їм їх рідні брати — предки, які в далекій Америці не втратили любови до свого рідного села. Вони будуть бачити, як Ваша жертвенність і Ваша память про старий край збудувала в селі памятник, який стояти-ме на сторожі нашої народности та наказувати-ме їм любити своє, рідне.

Наш Народний Дім будуємо на тім місці, де була давнійша Читальня. Була думка, щоб поставити його на городі Семенова, та тому, що для переведення цеї справи треба булоб майже рік часу, а люде хотіли сейчас начати будову, щоб до зими її іскінчити, то й стало на тім, що будуватимемо на старім місці.

Ми вже врочисто поклали угольний камінь під нову будову. В камени ми вимурували теж залиту воском фляшку, а у ній папір, на якому виписані Ваші імена, Товариші, а теж виписано на камени, що цей дім засновується в 1924-ім році і будується з жертв наших Товаришів з Америки. За мулярську роботу прийдеться на мзаплатити 45 долярів, а може й дещо більше. Тепер вже зачинаємо старатися о дерево. Зі свого боку ми теж даємо наші вкладки і донесемо Вам, кілько хто з наших людей дав.

Та, як Ви знаєте, ми не богаті і таки просимо Вас і на далі не забути про нас та по змозі зібрати ще трохи гроша і післати на докінчення розпочатого діла. Коли ласка, то поспішіться з посилкою, щоб ми ще перед зимою докінчили хату і мали де примістити нашу кооперативу, молочарську спілку, читальню, школу, та мали де грати представлення.

В мене була ревізія жандармів і комісаря з Рогатина. Питали, хто будує читальню. Я відповів, що Американці прислали гроші, а ми даємо працю. При ревізції переглянули всі письма від Вас, перечислили доляри, списали протокол, а потім пішли до читальні; там теж переглянули всю бібліотеку, поперечитували листи від Вас і від Николи Семеґена, забрали кілька книжок і ґазет і знов списали протокол та віддали справу до суду. Як це скінчиться, донесу. Та нас не спинять ніякі переслідування і ми свій дім будуємо далі.

З товариським поздоровленнєм,
Йосип Іжицький, секр. читальні.

При тім самім листі долучена слідуюча посвідка:

Шановні Товариші.

Подаємо Вам до відома, що дня 27. червня с. р. ми отримали 100 долярів, за які сердечно дякуємо. Будову читальні ми вже розпочали, деякі матеріяли ми вже маємо приготовані до будови, тепер звозимо каміння на фундамент а около 5. липня зачнемо мурувати. Дім ставимо на читальняній площі, бо в тій околиці є найбільше діяльних членів, які вже тепер помагають при будові читальні. Як піде робота, то ми Вам подамо звіт.

Гроші від Вас ми одержали 5 штук 20-долярових банкнотів, а то членських вкладок 18 долярів, збірка на читальню — 82 доляри.

Липиця Долішна, 29. червня.

За Виділ: Петро Коблак, голова; Йосиф Іжицький, Михайло Моткевич, Василь Коваль, Марко Нижник, Іван Рубоха.

(Печатка читальні Просвіти в Липиці Долішній).

Як видно з повисшого листа, то наші земляки у старому краю таки не сплять і стараються організуватися та освічуватися. Вони вже розклали той вогонь, з якого ширити-меться світло науки і тепло організації а нам треба лиш підкидати до нього дров, щоб він не погас, а ще дуще розгорівся. Тому нам, односельчанам з Липиці Долішної теж не можна сидіти тут в Америці з заложеними руками та приглядатися спокійно, як Поляки і хруні перешкоджують нашим землякам в праці. Нам теж треба доложити всіх сил і помогти їм в будові Народного Дому, бо кожному з нас відомо, що Школа і Народний дім, це головні твердині нашого життя на селі.

Дорогі Краяни! Комітет отсею дорогою звертається з горячою просьбою до всіх односільчан з Липиці Долішної, котрі живуть в Рочестер, а теж і по инших місцевостях, як в Олифант, Шікаґо, Ню Йорк і т. п., щоб вони теж зложили по кілька долярів на будову Народного Дому, щоб дати нашим братам спромогу мати свою хату, в якій моглиб вчитися і організуватися.

Кожний з нас має свою родину в селі, дехто може вернеться домів, так не годиться нам забувати за своїх рідних та за своє село.

Рочестерський комітет допомоги будові Народного Дому засновано 15. квітня 1923 року і з того часу вислано до Липиці 250 долярів. 50 долярів находиться ще в касі комітету. Треба признати, що деякі земляки при кожній нагоді складають свою лепту, та за те еще богато таких, котрі зовсім не дбають. Тепер хочемо зібрати більшу суму, щоб було чим докінчити почату роботу.

Жертви можна висилати або прямо до краю на адресу писаря читальні Йосифа Іжицького в Липиці Іолішній, або на руки касієра рочестерського комітету, Михайла Лапчака, 330 Joseph Avenue, Rochester, N. Y. Близші інформації дасть В. Ґурянський, 531 Remington St., Rochester, N. Y.

За Комітет в Рочестер, Н. Й.:
М. Лапчак. В. Ґурянський.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Політичне положенне в Польщі.

(З львівського Діла).

Весняна сесія польського сойму і польського сенату добігає кінця і невдовзі суверени розійдуться у свояси. Знаменною ціхою цеї сесії є з одного боку створення одноцільного польського фронту від Ґломбінського аж до Тугута і Дашинського в питаннях основ польсько їнолітики супроти національних меншостей, а з другої сторони повна побіда теперішнього польського диктатора В. Ґрабського.

Одноцільний польський фронт в справах внутрішної національної польської політики, що ми його бачили при нагоді ухвалювання останніх язикових законів, річ для нас не нова. На сторінках „Діла" нераз ми вказували, що політична психольогія вшехполяка чи пепесівця є та сама, коли йде про непольські народи польської держави, а ріжниці лежать тільки в тактиці поодиноких політичних угрупувань. З окрема історія польсько-українських взаємин з останніх літ дає нам пребогатий матеріял для ствердження, що наш безпощадний противник і неґатор п. Станислав Ґрабскі і наш „приятель" п. Станислав Тугут — ambo meliores і оба дружно творили і ухвалювали язикові закони мимо однозгідних рішучих протестів представників всіх національних меншостей, головно Українців і Білорусинів.

Свою дружбу з правицею хотів припечатати провідник лівиці пос. Тугут створенням одного польського національного бльоку. Цей бльок мав обняти всі польські партії за винятком пепесівців, котрі боялися приступити до нової спілки тільки з боязни перед польським робітництвом, що щораз більше підпадає під вплив комуністів, як кождого дня доказують це вибори в хорінній Польщі до кас хорих і робітничих професійних організацій. Ґрунт під ППС. усувається і на ньому щораз сміливійше усадовляються польські комуністи. Зросту комуністичних організацій в Польщі коштом ППС., а по части Народової Партії Робітничої (НПР) Визволення, не спинюють навіть поліційні репресії.

Спроба створення великої польської коаліції в соймі і сенаті — не вдалася. Посол Тугут, що бажав взяти у свої руки керму польської закордонної політики, що йому відкрило б широкий терен під експльоатацію п. Ст. Ґрабському — виступив з Визволення і вихав за кордон. З уступленням Тугута відпали автоматично всі дальші намічені комбінації. Остало тільки деяке замішання з добром нового міністра за кордоном. Ординат Замойський, невмиучий вшехполяків, що на їх домаганням зайняв уряд нового польського посла в Парижі, опущений своїми опікунами, ані руш не хоче остати дальше польським закордонним міністром. Витворилося доволі комічне положення. Від тижня премієр В. Ґрабскі глядає за наслідником Замойського. На сторінках газет появилося багато імен яко кандидатів на керманича польської закордонної політики, а нового міністра як не було, так і нема. Без жодної статистики в руках щодо змін правительств в культурних державах можна приняти яко математичний певник, що Польща не здобула вправді ніякого рекорду на паризькій олімпіяді, але здобула його без сумніву числом правительств і міністрів. Прийде мабуть час, що кождий шануючий себе Поляк мусить бути хоч день-два міністром, бо тільки така розвязка заспокоїла би апетити ріжних польських діячів — більших і менших. І цей калейдоскоп з безнастанними змінами правительства і міністрів є старою недугою польського державного організму.

Змінам осіб на міністерських стільцях у Варшаві приглядаємося спокійно. Засадничих змін відносно нас вони не приносили з собою ніколи, а навіть не були зміною біжучого курсу на ліпше для нас. Остало все по старому.

Не треба й доказувати, що на терені заграничної політики повага Польщі і її вплив дуже нужденні. Дотепер жила Польща розумом Франції і її безоглядним попертям. Нині це тохоже значно змінитися. Примирення Франції з Німеччиною і визнання СРСР, та рішаючий голос цих двох великих держав в питаннях міжнародної політики, до якого вони вскорі дійдуть, не роживими мріями наповнють душу керманичів польського державного судна. А порівнання з закордонною і внутрішньою політикою Чехо-Словацької Республики і Югославії в умах европейських політиків ще більше підчеркує внутрішню польську недугу — якої імя національні меншости.

Та не тільки ця специфічно польська недуга ослаблює і нищить польський державний організм. Є ще і инші, а перш усього господарське висилення Польщі. Господарський застій являється грізним і з політичного боку. Переводженний на основі диктаторських уповажнень санаційний плян премієра В. Ґрабского невідомо ще як скінчиться і не знати, яка ще доля стріне нову польську валюту. Сам диктатор не має вже того необмеженого оптимізму, з яким приступав до своєї санації. Песимістичних голосів щораз більше навіть у польському таборі. Заграниця дивиться дальше доволі чорно на майбутність Польщі і тому закордонний капітал її старанно оминає.

Політика В. Ґрабского довела село до економічної катастрофи. Не скріпила вона і міст. Ухвалене в соймі продовження фінансових уповажнень, ухвалення спіртного монополю і нові тягарі податкові, що їх В. Ґрабскі накине на податників, ще більше ляжуть на їхні плечі. Помимо всього до дійсної санації ще буде дуже далеко.

А тимчасом льокавти і страйки виростають як гриби по домах. Мимо робітників у Варшаві, Лодзі, в домбровському басейні та в инших робітничих осередках росте невдоволення, зручно підсичуване висланцями московського комінтерну. Невдоволені не можуть урядові закинути, що вони редукують і що їм зниженно платні. Відказують і фабриканті, що жили досі з державних засобів. Буквально — не багато знайдеться польських громадян — вдоволених зі сучасного положення своєї держави.

Та ніхто з них тверезо не загляне правді в очі, ніхто в польського громадянства не бачить властивої причини недуги польського державного організму.

Г. Степан Баран.

З УКР. МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ.

Відомі українські музики: скрип. віртуос і професор інституту І. Н. О. в Одесі Ром. Придаткевич, і капельмайстер та композитор Мих. Гайворонський отвирають для Українців Ню Йорку і околиці музичну студію (консерваторію) в цілі плекання інструментальної і вокальної музики.

Маючи за собою педагогічний досвід, будучи учителями наших старокраєвих музичних інституцій — і ученики першорядних професорів — дають запоруку, що музичну працю поставлять на гідну українській культурі висоту.

Предмети навчання:

Теорія музики і композиції, всі струнні і дуті інструменти (евентуально) фортепянову клясу згодився вести один з найбільших сучасних пяністів — відомий з поїздки Нац. Хору по Америці п. Микола Стембів.

Крім цих предметів буде також курс нотного співу і курс дірігентів.

В околиці при відповідній скількости учеників — отвориться філії, у яких будуть вчити ті самі професори.

За всякими інформаціями і порадами відносно навчання музичної літератури і інструкцій хорам та орхестрам звертатися на адресу: 195

R. Prydatkevych & M. Hayworonsky,
c/o Kulikova,
132 E. 7th St., New York City.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. Бирчак.

16. ЛИПНЯ, 1919 — 16. ЛИПНЯ, 1924.

В пяті роковини переходу УГА за Збруч.

(Із збірника Золота Липа).

Ми переходили Збруч коло Скали дня 16. липня 1919 року. Чудовий день. Сонце пражило, на небі ні хмарки, вітерець не повівав. Ясно та погідно. Коли в такий день відбувається весілля, говорять старі свахи: щасливі будуть молодята увесь вік, бо Господь зіслав у день їх свадьби чудове веремя.

Та ми не обходили весілля. Галицькі війска не мали муніції. Ляха розбили коло Бережан, загналися майже під Львів і — верталися. Не стало бобу! І ми переходили Збруч. Всі казали: ідемо по муніцію! Перед Різдвом вернемо! З побідою вернемо домів! З побідою!

Над Збручем зіскочив я з воза й хотів зірвати на спомин крівавої хвилі пару цвітів. Ще галицьких! Знайшов полин і бодяк над Збручем коло Скали. Зірвав і те та сховав на спомин. Гіркий полин і колючий бодяк.

За Збручем ми стали спочивати.

Через малий, недавно їбудований міст переходили несчислимі маси людей. Ішли довгі ряди наших війск. Кілько було між ними таких, що йшли в поході від 1914. року п онинішній день? Галичину перейшли вони вздовж і впоперек! І Угорщину! І були в Італії, Бельгії, Франціїш Україні й широкій Росії! Аж в останніх місяцях станули на своїм українськім фронті! Билися під Львовом, робили відворот від Львова по Борщів, а потім назад гнали польські війска перед собою знов під Львів і знов верталися без муніції — за Збруч. Вертали зголоджені, обдерті, деякі босі, та з чолами піднесеними в гору! Ішли по чорний біб!

Перейшли цілу Австрію, Німеччину, Бельгію, Сербію, Україну, Польщу, Альбанію, Румунію і Росію! Багато з них було в російськім полоні, в далекім Сибірі, в Туркестані, були залогою і в Єрусалимі! Ріжні світогляди, ріжні культури причіплювалися до них та пустили своє коріння, але вернули з кінцем 1918. року на рідну землю і всі стали тут жити одною думкою, одним новим сном. Витратили сили по всіх закутинах Европи, і навіть Азії, проливали кров за всіх і вся і аж з кінцем 1918. року стали на своїй рідній землі й собі будувати хату... Нині відступали по той чорний біб, що дає волю!

За військами та між ними їхали довгі ряди збігців. Кого тут не було Їхали урядовці тої держави, що валилася, священики, міщане, мужики — втікали всі ті, що не хотіли пережити хвилі ганьби, ні хвилі не хотіли були під чужим ярмом. Вониж уже були на волі! Їхали матері з малими дітьми — мужі і рослі сини були у війску. Ішли дівчата у військових одностроях з крісами на плечі. Ішли селяне з клунками. Мовчки та поволі. Над Збручем звільняли всі хід, якби якісь невидимі нитки тримали нас усіх і не пускали на другий бік Збруча. Ми всі ще чекали, що може, і ще може станеться якесь диво й ми не будемо мусіти переходити!

Але ми перейшли!

...Коли було вдивитися в ту масу війск і вдуматися, щезала дійсність, а являвся сон. Здавалося, що се не відворот галицької армії в 1919 році, а се давні галицькі полки вставали зперед віків! Зперед тисячу літ вставали полки, що з Олегом ходили на Царгород, що воювали за часів Василька, Володаря, Ярослава Осмомисла, Романа, короля Данила... Воскресли по тільки-тільки сотках літ до нового життя, нової боротьби!

З нашого товариства став хтось нарікати, що ми розбиті і пропало все. А другий відповів:

— Чи тому десять, пять, а навіть два роки ти снив, що на свої очі побачиш живі галицькі полки?! Що встали з мертвих?! Із давніх городів, з Перемишля, Львова, Теребовлі?! Правда: Нині вони розбиті — але вони є! живуть! Не мають муніції? — але вони її знайдуть і знов на своїх крісах винесуть волю!

Клонився день. Сонце заходило. Через міст на Збручі та вплав через брід переходили дальші полки. Старі жовніри, що то робили вже не один відворот, не раз кричали при приступах „гур-ра!" і не раз кровавили ворогів та не раз обливали кровю своє тіло — нині плакали. Переходили Збруч, звертали свої очі на другий бік, де покидали свої родини. Затискали зуби й кулаки!

— — — — — — — —

А нині?...

ЛИЧЕННЯ СЛІПИХ.

Радянські часописи подають звістку про славного ленінградського професора Каца який по довголітних досвідах найшов способи вилічувати сліпих, майже у всі випадках. При державній підмоз івін веде окремий шпиталь, де користується ріжними методами лічення. Атрофію зорового нерву лічить він полученою курацією теплом, електричністю і радіоактивними филями. Одним з найкращих його здобутків в праці є вставлення півштучного ока. Йому вдалося вилічити у численних випадках трахому. Він уміє заступати хоробливу частину ока масою з целюльоїда і таким робом впливати на його оздоровлення.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Буковина", від. 14, пошукує Михайла Баль, члена тов. Буковина, котрий перебував у Алдіне, Н. Дж., аби виповнив свою належитість до У. Н. Союза, бо впротивнім разі зістане виключений і стратить всі права до свого обезпечення. Хтоб знав де він є або він сам най зголоситься як найскорше до товариства „Буковина", 41 Іст 7-ма вулиця, Ню Йорк, до фін секретаря.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в неділю, 24. серпня зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. — Стефан Медвідь, предс.; Михайло Гнатів, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 2 годині попол в неділю, 24. серпня в гали Укр. Громади, 610 Савт Америкен стр. Єсть богато важних справ, котрі мається полагодити. Не явившийся член заплатить кари $1.00, а урядник $2.00. — І. Жмутин, предс.; В. Скольський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 367, повідомляє, що спеціяльний мітинґ відбудесь о 2 годині попол в неділю, 24. серпня в гали церковній, 303 Hudson Ave. Проситься членів, щоби явилися на тім мітингу, бо буде дуже важна справа до полагодження, а то справа пікніку, кторий відбувся 15. липня. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 1.30 год. попол. в неділю, 24. серпня в гали парохіяльній при Оклей і Райс стр. Є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на мітингу. Не явившийся член заплатить кари 25 ц., а урядник 50 ц. — М. Петрів, предс.; Василь Гриньків, секр.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошене має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".